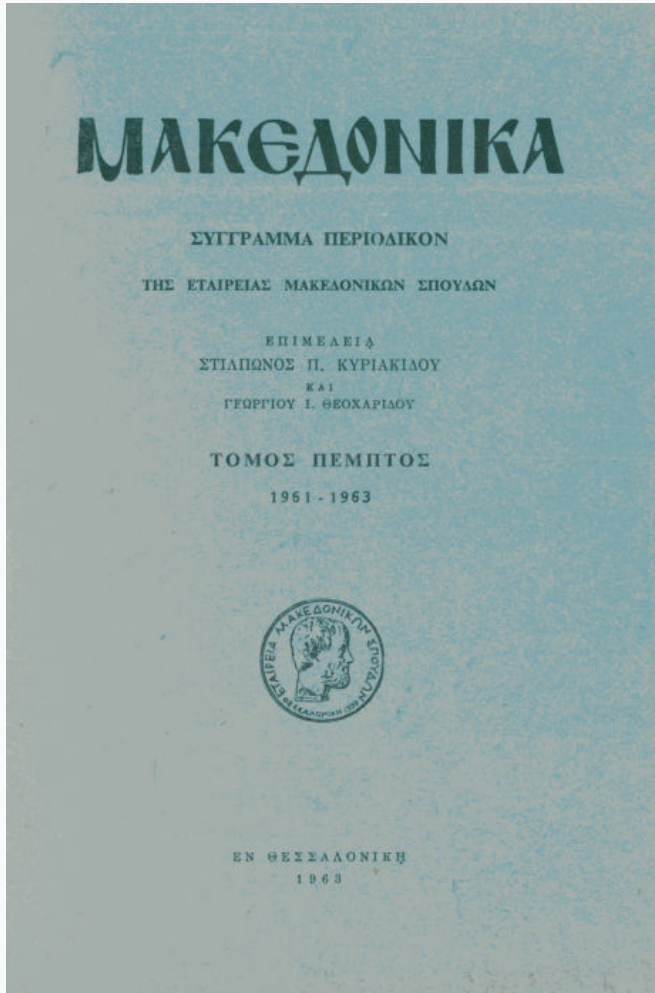

Μακεδονικά

Τόμ. 5, Αρ. 1 (1963)

Νικ. Κ. Μουτσοπούλου, Το αρχοντικό του Σιόρ Μανωλάκη στη Βέροια

Στίλπων Π. Κυριακίδης

doi: [10.12681/makedonika.835](https://doi.org/10.12681/makedonika.835)

Copyright © 2014, Στίλπων Π. Κυριακίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυριακίδης Σ. Π. (1963). Νικ. Κ. Μουτσοπούλου, Το αρχοντικό του Σιόρ Μανωλάκη στη Βέροια. *Μακεδονικά*, 5(1), 551–552. <https://doi.org/10.12681/makedonika.835>

ποίων δημοσιεύονται καὶ αἱ εἰκόνες. Διὰ τῶν πληροφοριῶν τούτων, μολοντί, ὡς εἴπομεν, φέρουν κατὰ κανόνα συνοπτικὸν χαρακτήρα, τὸ ἔργον τοῦ συγγραφέως ἀποβαίνει πηγὴ πλουσιωτάτη διὰ τὴν ἔξιστορήσιν τοῦ ἀγῶνος καὶ τὴν προσωπογραφίαν τῶν ἀγωνιστῶν.

Ὁ συγγραφεὺς πλὴν τῶν ἄλλων παραθέτει καὶ ἐπιστολὰς τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ συνδιαλέξεις μετ' αὐτοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων καταφαίνεται ἡ ἐθνικὴ σημασία, τὴν ὁποίαν οὗτος ἀπέδιδεν εἰς τὸν Ἄγῶνα. Ὁ Βενιζέλος, ὅταν εἶδε τὰ συγκεντρωθέντα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως στοιχεῖα, ἐπέμενε νὰ εὔρεθῆ τρόπος νὰ δημοσιευθοῦν, χαρακτηριστικοὶ δὲ εἶναι οἱ λόγοι αὐτοῦ πρὸς τὸν Βουρλούμηνη παρουσίᾳ τοῦ συγγραφέως κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ πολέμου τοῦ 1912 (σ. 293): «ἐπιβάλλεται τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀφοροῦν τὸν κάθε ἀγῶνα, νὰ μὴ χαθοῦν, ἀλλὰ νὰ συγκεντρωθοῦν καὶ νὰ ἐξιστορηθοῦν, ἰδίως ὁ Μακεδονικὸς ἀγῶν, διὰ τὸν ὁποῖον λόγοι ἐθνικοὶ ἐπιβάλλουν νὰ γίνῃ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς». Καὶ συνεχίζων προσέθεσε: «Καὶ ἐάν, ὅπως ἐλπίζω, εἰς τὸ μέλλον ἐλευθερωθῆ ἡ Μακεδονία, τὸ ἐπίσημον κράτος ἐπιβάλλεται νὰ ἰδρῦσῃ Μουσεῖον εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, νὰ στεγάσῃ τὶς προτομὰς ὄλων τῶν πρωτοπόρων δρασάντων ἀρχηγῶν εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα. Ἄξιζαι νὰ στεφανωθοῦν ὁ ἀμνυτικὸς ἐθνικὸς ἐκεῖνος Ἄγῶνας, ὁ ὁποῖος ἔσβυσε τὴν ντροπὴν τοῦ 1897. Διότι μὲ τὸ παράδειγμα τῶν ἡρωϊκῶν ἐθελοντῶν ἐξύπνησε καὶ ἐνεθαρρύνθη ὁλόκληρον τὸ ἀποθαρρυσμένον ἔθνος». Καὶ αἱ μὲν προτομαὶ τῶν πρωταγωνιστῶν ἐστήθησαν καὶ στήνονται καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ καθ' ἅπασαν τὴν Μακεδονίαν, ὅπου οὗτοι ἔδρασαν, ὑπάρχει δὲ ἡ βάσιμος ἐλπίς, ὅτι χάρις εἰς τὸν Μακεδόνα πρωθυπουργὸν θὰ ἰδρυσθῆ καὶ τὸ Μουσεῖον τοῦ Ἄγῶνος εἰς τὸ ἱστορικὸν οἶκημα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπὶ τούρκοκρατίας Προξενείου.

ΕΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΑΝΣ

Νί κ. Κ. Μουτσοπούλου, Τὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Σιῶρ Μανωλάκη στὴ Βέροια. Ἀθήναι 1960 (Ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περιοδικὸ Ζυγὸς τεύχος 56-57).

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη αἱ λαϊκαὶ κατοικίαι ἔγιναν ὑποκειμένον ἀρχαιολογικῶν μελετῶν ἐκ μέρους φίλων τῆς λαϊκῆς τέχνης. Ἐξαιρετικὴν θέσιν μεταξὺ τῶν κατοικιῶν κατέχουν τὰ καλούμενα ἀρχοντικά, δηλ. αἱ πολυτελέστεραι οἰκίαι τῶν πλουσιωτέρων. Τοιαῦτα ἀρχοντικά ὑπῆρχον πολλὰ εἰς τὰς Μακεδανικὰς ἰδίαι πόλεις, Καστοριάν, Σιάτισταν, Βέροϊαν καὶ εἴ τινα ἄλλην, ἀνήκοντα κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς πλουτήσαντας εἰς τὸ ἔξωτερικόν, καὶ δὴ τὴν Αὐστρουουγγαρίαν, ἐμπόρους Μακεδόνας. Ταῦτα εἶναι ἄξια ἰδιαίτερας μελέτης καὶ καθ' ἑαυτὰ, ἀλλὰ καὶ διότι συνεχίζουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτοον τὴν βυζαντινὴν ἀρχιτεκτονικὴν. Δυστυχῶς δὲν ἐλήφθη ἐγκαίρως πρόνοια, ὅπως προστατευθοῦν τοῦλάχιστον τὰ χαρακτηριστικώτερα καὶ σπουδαιότερα ἔξ αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο τὰ περισσότερα ἐξέλιπον ἤδη. Ὀλίγα μόνον ὑπο-

λείπονται εἰς Καστοριὰν καὶ Σιάτισταν, τὰ ὁποῖα καὶ ἐκηρύχθησαν ἀρχαιολογικὰ μνημεῖα. Εἰς τὴν Δερόϊαν τὰ περισσότερα ἐξέλιπον, ἐν δ' ἐξ αὐτῶν ὑπῆρξε καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐξεταζόμενον.

Τὴν ἀποτύπωσιν τοῦ οἰκοδομήματος ἔκαμον μαθηταὶ τοῦ συγγραφέως, τὰς δὲ φωτογραφίας ὁ ἴδιος κατὰ τὰς διαφόρους ἐπισκέψεις τοῦ κτηρίου πρὸς μελέτην αὐτοῦ.

Τὰ δημοσιεύόμενα σχέδια καὶ εἰκόνες δίδουν πράγματι σαφῆ ἰδέαν τοῦ οἰκοδομήματος καὶ τῆς παλαιᾶς του πολυτελείας καὶ ὠραιότητος. Συγχρόνως ὁ συγγραφεὺς προσπαθεῖ νὰ δώσῃ εἰκόνα τῆς ἐν Βεροῖᾳ οἰκοδομικῆς τέχνης καὶ τῶν ἀσκούτων αὐτήν. Εἰς τὸ σημεῖον ὅμως αὐτὸ ἡ συνεχῆς χρῆσις τῶν δημοδῶν ὀνομάτων τῶν οἰκοδομικῶν ἐργαλείων καὶ κατασκευῶν, τὰ ὁποῖα, τουρκικὰ τὰ πλεῖστα, δὲν εἶναι πάντοτε καὶ γλωσσικῶς καὶ σημασιολογικῶς ἀκριβῆ, δημιουργεῖ ἀρκετὴν ἀσάφειαν καὶ μάλιστα εἰς τοὺς μὴ συνειθισμένους εἰς τὰ χρησιμοποιούμενα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τουρκοκρατίας, τουρκικὰ κατὰ τὸ πλεῖστον, ὀνόματα. Ὡς πρὸς δὲ τὰ λεγόμενα περὶ τῶν τόπων τῆς καταγωγῆς τῶν τεχνητῶν οἰκοδόμων πρέπει νὰ παρατηρηθῆ ὅτι εἰς ὀλόκληρον τὴν ὄρεινὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν κατὰ τὴν περιόδον τῆς Τουρκοκρατίας ἐκαλλιεργεῖτο ἡ οἰκοδομικὴ τέχνη, πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῆς καταγόμενοι ἔφθανον καὶ μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὴν ἀσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός των, ὅπου καὶ ἐπλούτιζον.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Νικ. Π. Μουτσοπούλου, Σιδερένια μακεδονικά ῥόπτρα. Θεσσαλονίκη 1961. (Ἀνάτυπον ἀπὸ τὴν «Τέχνη στὴ Θεσσαλονίκη» τ. Β' 1. 1961) σ. 25-34, μετὰ πινάκων καὶ εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ.

Ἡ λέξις ῥόπτρον, συγγενῆς ἐτυμολογικῶς πρὸς τὸ ῥόπαλον, σημαίνει ἐπικαμπεὺς ξύλον ἢ μέταλλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ χρησιμοποιεῖται ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερον, ὅπου δὲν εἰσεχώρησαν ἀκόμη οἱ ἠλεκτρικοὶ κώδωνες, ὅπως κρούεται ἡ θύρα, διὰ νὰ λαμβάνουν γνῶσιν οἱ ἐντὸς τῆς οἰκίας ὅτι κάποιος ἐπισκέπτης ἐπιθυμεῖ νὰ εἰσέλθῃ. Τὰ ῥόπτρα ταῦτα, τὰ ὁποῖα πολλάκις ἦσαν καὶ κρίκοι, ἐχρησίμευον καὶ διὰ νὰ ἔλκωσιν οἱ ἐξερχόμενοι τὸ θυρόφυλλον, διὰ νὰ κλείσουν τὴν θύραν. Ὅπως δὲ ἦτο φυσικόν, ἦδη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἐδόθη εἰς τὰ ῥόπτρα ταῦτα καλλιτεχνικὴ μορφή, χρησιμοποιηθέντων διὰ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν καὶ πολυτίμων μετάλλων. Ἦδη ὁ Ὅμηρος ὁμιλεῖ περὶ χροσέης ἢ ἀργυρέης κορώνης.

Ἡ αὐτὴ καλλιτεχνικὴ τάσις ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον. Διὰ τοῦτο ὁ ἀρχιτέκτων συγγραφεὺς ἐν τῷ ἐνδιαφέροντι αὐτοῦ διὰ τὴν ἑλληνικὴν τέχνην, καὶ δὴ τὴν λαϊκὴν, ἐθεώρησεν ἀναγκαίαν τὴν συλλογὴν καὶ μελέτην τῶν διαφόρων μορφῶν, τῶν χρησιμοποιηθέντων ἀκόμη ἐν Μακεδονίᾳ καὶ δὴ ἐν Θεσσαλονικίᾳ, ῥόπτρων.